

Núverandi aðferðafræði

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

- Rammi er gefinn í l. 129/1997 og reglugerð 391/1998
- Ákvæðin eru byggð m.a. á samkomulagi ASÍ og SA frá 1995 og venjum sem skapast höfðu
- Athugun skal gerð árlega
- Meta skal skuldbindingar vegna sjóðfélaga sem aðild eiga að sjóðnum þegar athugun er gerð, bæði áunnar og framtíðar

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

- Staðalforsendur um lífs- og örorkulíkur (og nú endurhæfingarlíkur), giftingarlíkur og fjölda barna eru nánar ákveðnar í sérstökum reiknigrundvöllum eða töflum
- Frá 1997 til 2016 var Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga (FÍT) falin útgáfa taflanna
- Frá 2016 gefur fjármálaráðuneytið töflurnar út, að fengnum tillögum FÍT

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

Útgáfur FÍT á gildistíma I. 129/1997

- Lífslíkur 1991-1995
 - Lífslíkur 1996-2000
 - Lífslíkur 2001-2005
 - Lífslíkur 2004-2008
 - Lífslíkur 2007-2011
- Byggt á reynslu þjóðarinnar
- Örorkulíkur 1998-2002 Gögn frá hluta lífeyrissjóða

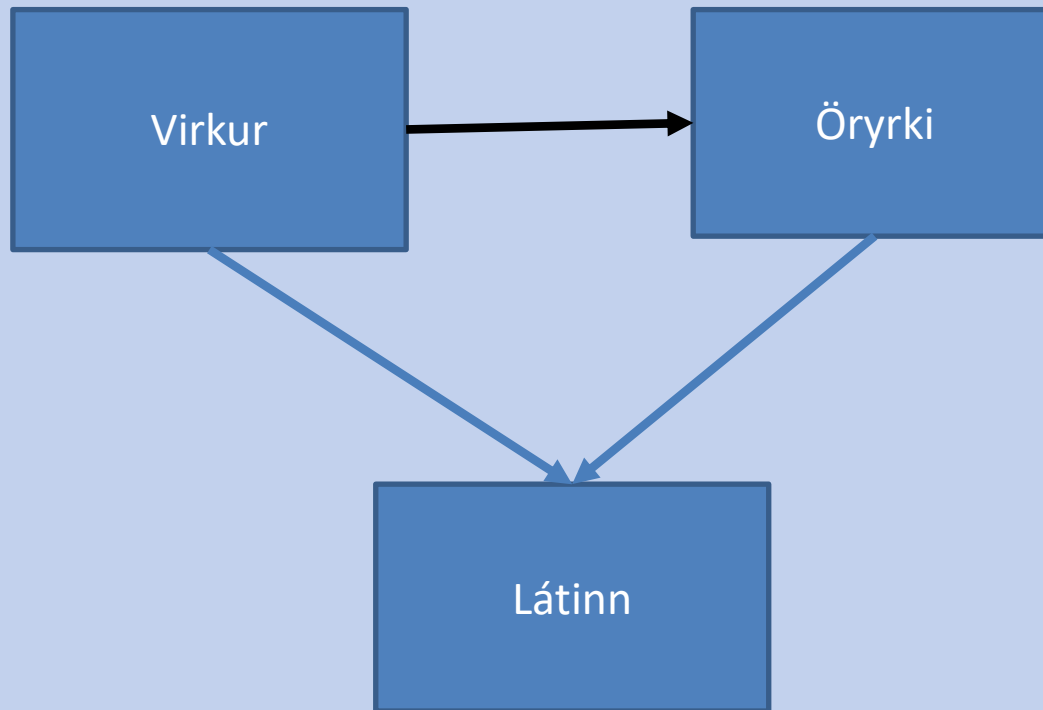
Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

Útgáfur fjármálaráðuneytis

- Lífslíkur 2010-2014 Byggt á reynslu þjóðarinnar
- Lífslíkur 2014-2018 Byggt á reynslu þjóðarinnar
- Lífslíkur sjóðfélaga lífeyrissjóða 2010-2014
 - Mismunandi dánarlíkur virkra og öryrkja
- Örorku- og endurhæfingarlíkur lífeyrissjóða 2011-2016
- Byggt á gögnum allra lífeyrissjóða
- Lífslíkur lífeyrissjóða 2014-2018 – breytt til samræmis við breytingar hjá þjóðinni 2010-14 til 2014-18

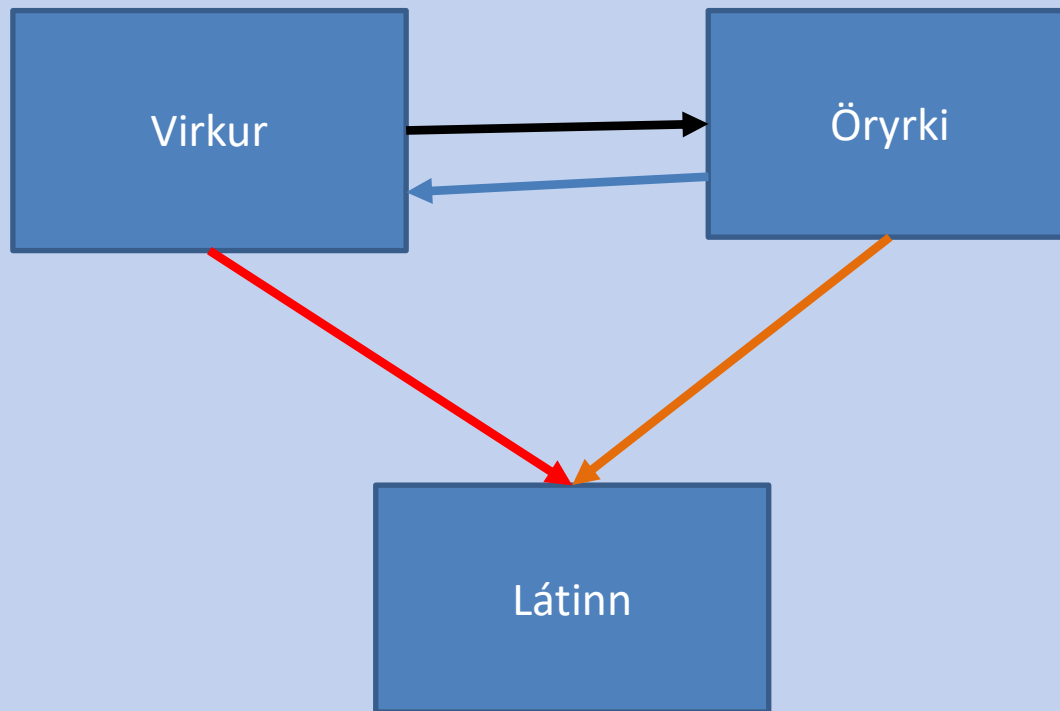
Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

- Eldra reiknilíkan :

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

- Nýtt reiknilíkan FÍT (frá 2017) :

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

Nýtt reiknilíkan FÍT

- Byggt á upplýsingum allra lífeyrissjóða
- Mismunandi lífslíkur virkra og öryrkja
 - Í athugun LL frá 2016 hafði komið í ljós að miklu munaði á lífslíkum öryrkja og annarra
- Endurhæfing sýnd með beinum hætti
- Líkanið var svo aðlagað að reynslu hvers sjóðs
- Sú aðlögun sýndi :
 - Mikill munur getur verið á örorkutíðni milli lífeyrissjóða
 - Ekki kom fram marktækur munur á endurhæfingartíðni milli sjóða
 - Ekki var marktækur munur á lífslíkum öryrkja milli sjóða
 - Marktækur munur á lífslíkum virkra fannst aðeins hjá tveimur sjóðum

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

Núverandi aðferð við mat dánarlíkinda

- **Núverandi aðferð** : Skoðum tiltekið árabil, t.d. 2014-2018 og reiknum dánartíðni hvers aldurs (aðgreint fyrir karla og konur) á því árabili.
- Notum meðaltal þess til að meta dánarlíkur hvers aldurs
- Gerum ráð fyrir að þetta gildi um alla framtíð
- Með þessu getum við reiknað t.d. meðal ólifaða ævi við fæðingu, sem verður þá hin sama fyrir öll fæðingarár í framtíðinni

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

Núverandi aðferð við mat dánarlíkinda

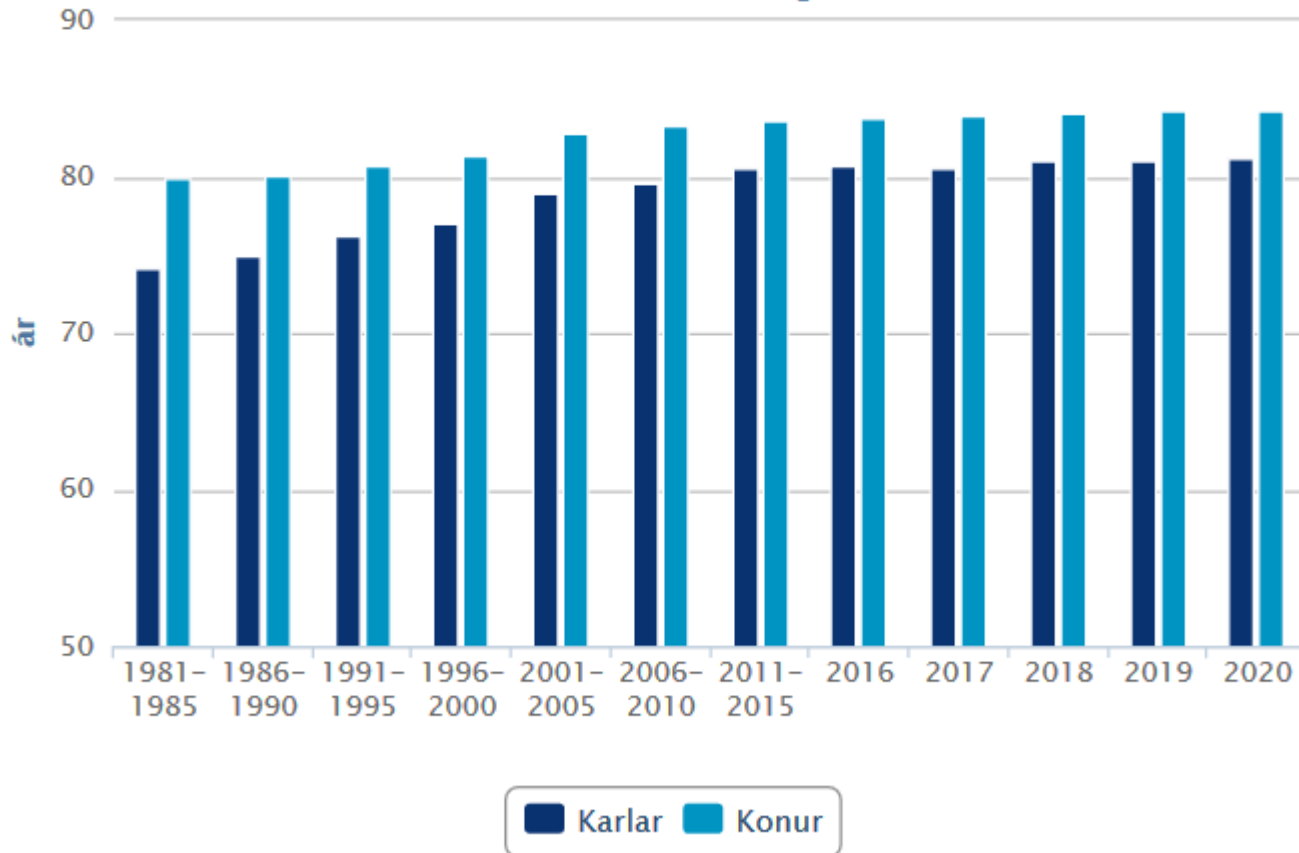
Dánir	aldur	90	37	28	44	34	34	0,21	0,21	0,21	0,21
Lífandi			155	155	179	167	186				
			0,239	0,181	0,246	0,204	0,183				
		3									
		2									
		1									
		0									
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

Er ólifun meðalævi óbreytt? (Heimild:Hagstofa Ísl)

Meðalævilengd
Ólifun meðalævi við fæðingu

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

- FÍT gaf í lok 2014 út spá um breytingar á lífslíkum
 - Byggt á reynslu 1999-2013
- FÍT gaf í lok 2020 út nýja spá
 - Byggt á reynslu 1999-2018
- Félagið hefur mælt með því við fjármálaráðuneytið að þessi spá verði notuð við mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða Spálíkan

- **Spálíkan:** Skoðum tiltekið árabil, t.d. 1999-2018 og skoðum hvernig dánartíðni hvers aldurs (aðgreint fyrir karla og konur) hefur breyst á tímabilinu
- Notum niðurstöðuna til þess að meta breytingar í framtíðinni
- Í líkani FÍT er gert ráð fyrir að breytingar verði í samræmi við niðurstöður útreikninga í 20 ár, síðan hægi á breytingum

Mat á skuldbindingum lífeyrissjóða

- Reiknilíkönin eru mat á framtíðinni
- Við viljum nota bestu líkön sem við teljum okkur hafa yfir að ráða á hverjum tíma
- Varast verður að líta svo á að einhvers konar réttlæti náist í ráðstöfun fjármuna við að reikna eftir þeim
- Reynslan sker endanlega úr um hversu vel líkanið reyndist til að áætla um framtíðina

Áhrif breytinga á forsendum

- Lög 129/1997 tilgreina vikiörk á mat skuldbindinga:
- $\left| \frac{(E+I(R)-S(\acute{A};R)-S(F;R))}{(S(\acute{A};R)+S(F;R))} \right| > 10\%$
 - Skylda að grípa til ráðstafana
- $\left| \frac{(E+I(R)-S(\acute{A};R)-S(F;R))}{(S(\acute{A};R)+S(F;R))} \right| > 5\%$
 - Ef fimm ár í röð er einnig skylt að grípa til ráðstafana
- E: eign
- $S(\acute{A};R)$ skuldbinding vegna áfallinna réttinda metin með reiknigrunni sjóðsins R
- $S(F;R)$ skuldbinding vegna framtíðar, $I(R)$ verðmæti iðgjalda

Áhrif breytinga á forsendum

- $\left| \frac{(E+I(R)-S(\acute{A};R)-S(F;R))}{(S(\acute{A};R)+S(F;R))} \right| < 10\%$
- Forsendum útreikninga breytt, $R \rightarrow R2$
- $\left| \frac{(E+I(R2)-S(\acute{A};R2)-S(F;R2))}{(S(\acute{A};R2)+S(F;R2))} \right| > 10\%$
 - Skylda að grípa til ráðstafana
- Hvernig mega þær ráðstafanir vera ?
- Algengast hefur verið :
 - Breyta ákvæðum um réttindaöflun, svo $S(F2;R2)=I(R2)$
 - Lækka áunnin réttindi um $a\%$ svo $S(\acute{A})^*(1-a);R2=E$
- Almennt gildir væntanlega að lífeyrissjóðum sé heimilt að breyta réttindaákvæðum ef málefnalegar ástæður liggja til grundvallar og jafnræðis er gætt (breytingar eins fyrir sjóðfélaga sem eins er ástatt um) og samþykktir uppfylli ákvæði laga eftir breytingu [Lágmarksréttindaöflun]

Áhrif breytinga á forsendum

- $\left| \frac{(E+I(R)-S(\acute{A};R)-S(F;R))}{(S(\acute{A};R)+S(F;R))} \right| < 10\%$
- Forsendum útreikninga breytt, $R \rightarrow R2$
- $\left| \frac{(E+I(R2)-S(\acute{A};R2)-S(F;R2))}{(S(\acute{A};R2)+S(F;R2))} \right| > 10\%$
 - Skylda að grípa til ráðstafana
- Fyrir liggur lögfræðialit um að heimilt væri að breyta áunnum rétti mismikið eftir fæðingarári við upptöku spálíkans
- Breyting réttinda hefur aldrei verið miðuð við að núvirði þeirra samkvæmt nýjum forsendum R2 reiknist hið sama og reiknaðist með eldri forsendum R
- Erfitt er að sjá hvers vegna ætti að taka mið af eldri forsendum, reiknilíkonin hafa enga sjálfstæða tilveru í samþykktum sjóðanna og í samþykktum er hvergi minnst á slíka nálgun